

Transitie Participatiewet

basisdossier

GEWIJZIGD

2 augustus 2013 (3^e aanvulling)

Inhoud

1.	Van nu naar straks	3
1.1.	Wat is de huidige situatie?	3
1.2.	Wat is het doel van de transitie	3
1.3.	Wat is de beoogde eindsituatie	4
2.	Waar gaat het over?	6
2.1.	Wat is de ingangsdatum van de transitie?	6
2.2.	Met welke spelers hebben we te maken?	6
2.3.	Financiën	6
2.4.	Aantallen	7
3.	Waar staan we?	8
3.1.	Wat zijn specifieke aandachtspunten voor deze transitie?	8
3.2.	Wat hebben we al gedaan in de voorbereidingen, waar staan we nu?	11
4.	De gemeenteraad	12
4.1.	Over welke onderwerpen moet de gemeenteraad een keuze maken en wanneer?	12
5.	Aanvullende informatie	13
5.1.	April 2013	13
5.2.	Mei 2013	14
5.3.	Augustus 2013	14

1. Van nu naar straks

1.1. Wat is de huidige situatie?

Momenteel onderscheiden we drie verschillende doelgroepen aan de onderkant van de arbeidsmarkt¹:

1. Uitkeringsgerechtigden met een uitkering Wet Werk en Bijstand (WWB). Er zijn ongeveer 450 personen die voor hun levensonderhoud een uitkering op grond van de WWB ontvangen van de gemeente. De gemeente is er verantwoordelijk voor om deze personen weer aan het werk te krijgen – waarbij de eigen verantwoordelijkheid van de persoon met een uitkering voorop staat.
2. Mensen met een Sociale Werkvoorziening indicatie in dienst bij Alescon. Zij krijgen loon. Via de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) zijn er rond de 200 personen uit Midden-Drenthe in dienst bij Alescon. Dit zijn mensen met een beperking die beschut werken, begeleid werken of gedetacheerd zijn bij een reguliere werkgever. Dit kan ook een werkgever zijn die onderdeel uitmaakt van de samenwerking met Alescon binnen joint ventures.
3. Mensen met een uitkering op grond van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong). Deze mensen vallen onder de verantwoordelijkheid van het UWV. Het UWV begeleidt deze mensen zoveel als mogelijk naar werk.

1.2. Wat is het doel van de transitie

Het kabinet beoogt met de invoering van de Participatiewet dat iedereen in Nederland mee kan doen. Meedoen in de vorm van werk, en als dat niet tot de mogelijkheden behoort, vrijwilligerswerk.

Met de invoering van de Participatiewet zullen de afzonderlijke wetten WWB, WSW en een gedeelte van de Wajong worden samengevoegd. Zodat er één regeling gaat ontstaan voor de onderkant van de arbeidsmarkt, als sociaal vangnet.

De invoering van de Participatiewet gaat gepaard met een bezuiniging.

¹ De omschrijving “onderkant van de arbeidsmarkt” betekent niet dat iedereen in de doelgroep op grote afstand van de arbeidsmarkt staat. De gezamenlijke regelingen hebben echter wel deze focus.

1.3. Wat is de beoogde eindsituatie

De beoogde eindsituatie is door het gesloten sociaal akkoord op onderdelen veranderd. Dit akkoord is gesloten tussen het kabinet en de vertegenwoordigers van werknemers en werkgevers. Er is door werkgevers en werknemers (Stichting van de Arbeid) een brief over het sociaal akkoord verzonden die heeft geleid tot scherpe reacties van onder andere de VNG.

Het kabinet heeft aansluitend daarop zelf een brief gestuurd naar de Tweede Kamer. Daarin staat de uitleg van het kabinet van dat sociaal akkoord. De informatie in deze versie van het basisdossier is gebaseerd op deze brief van het kabinet. Het kabinet heeft, om aan de ontstane onduidelijkheid een eind te maken, uitgesproken dat deze brief aan de Tweede Kamer voor het vervolg leidend is voor de uitleg van het Sociaal Akkoord.

De VNG heeft niet bij het sluiten van het sociaal akkoord aan tafel gezeten en is daarom niet gebonden aan het akkoord. De VNG is op onderdelen kritisch op het akkoord.

Er is op dit moment, ook in de brief van het kabinet, nog slechts op hoofdlijnen bekend welke invloed het sociaal akkoord heeft op de Participatiewet. Er moet nog veel uitgewerkt worden. Daarnaast zullen er onder druk van de VNG waarschijnlijk aanpassingen gedaan worden die afwijken van het akkoord.

Om toch een beeld te geven welke kant het mogelijk op gaat, staat hieronder wat de beoogde eindsituatie is, rekening houdend met het sociaal akkoord.

Zoals gezegd worden de WWB, WSW en een gedeelte van de Wajong samengevoegd in de Participatiewet waar de gemeente verantwoordelijk voor wordt. Dat leidt tot het volgende eindbeeld:

- Jonggehandicapten die duurzaam volledig arbeidsongeschikt zijn, hebben recht op een Wajong uitkering via het UWV.
- Alle andere jonggehandicapten vallen onder de Participatiewet.
- Alle personen die voorheen een WSW-indicatie zouden krijgen, vallen onder de Participatiewet. Wie al in de WSW zit, blijft in de WSW (uitsterfconstructie).
- Alle personen met nu nog een WWB-uitkering vallen onder de Participatiewet.

Er worden geen herkeuringen voor de SW-indicatie gedaan en aan loonafspraken van WSW'ers wordt niet getornd.

Voor de Wajong geldt:

- Instroom is alleen mogelijk voor mensen die volledig en duurzaam geen arbeidsvermogen hebben. Deze mensen worden elke vijf jaar herkeurd;
- Het zittende bestand aan Wajong wordt herkeurd; mensen met arbeidsvermogen vallen onder de Participatiewet en worden via het Werkbedrijf² naar werk begeleid.

In de beoogde eindsituatie heeft de gemeente over de volle breedte van dit werkveld de lokale regie. Afhankelijk van de ontwikkelingen rond bijvoorbeeld Alescon kan die regie intensiever en breder zijn dan nu het geval is.

² Zie voor een toelichting op wat het Werkbedrijf is onder 3.1.

2. Waar gaat het over?

2.1. Wat is de ingangsdatum van de transitie?

De Participatiewet gaat naar verwachting in per 1 januari 2015.

2.2. Met welke spelers hebben we te maken?

We hebben met de volgende spelers te maken:

- ☛ Het Rijk.
- ☛ De Alescon-gemeenten (Aa en Hunze, Assen, Tynaarlo, Hoogeveen, De Wolden en Midden-Drenthe zelf)
- ☛ De gemeenten in arbeidsmarktregio³ Drenthe (Emmen, Coevorden, Borger-Odoorn, Hoogeveen, De Wolden en Midden-Drenthe zelf)
- ☛ Het werkvoorzieningsschap Alescon (gemeenschappelijke regeling).
- ☛ Lokale en regionale werkgevers.
- ☛ Re-integratiebureaus.
- ☛ Zorgaanbieders (combinatie dagbesteding ABWZ/WMO en beschut werken)
- ☛ Het Werkbedrijf met de sociale partners

2.3. Financiën

Structureel

De overheveling van taken naar de gemeente via de Participatiewet gaat gepaard met een bezuiniging.

Om een idee te geven: Momenteel bedragen de landelijke uitgaven op de WWB, WSW en Wajong zo'n € 11 miljard. Bij ongewijzigd beleid zal dit oplopen tot €13,5 miljard doordat de verwachte instroom van de Wajong verdubbelt. Met de invoering van de Participatiewet wil het kabinet 1,8 miljard besparen. Welk bedrag onze eigen gemeente moet besparen is nog niet exact aan te geven, omdat dat afhangt van de uitkomst van verschillende verdeelsleutels.

³ zie voor een toelichting op wat de arbeidsmarktregio is onder 3.1.

Wat in ieder geval nu wel helder is, is het volgende:

- We blijven te maken hebben met niet te vermijden kosten, zoals het betalen van de uitkeringen en de lonen van de WSW.
- De beschikbare re-integratiemiddelen, voor zover die van het Rijk komen, zullen minder worden. Dit zal sterk afhangen van hoe hoog de niet te vermijden kosten zullen zijn, omdat die uit het zelfde budget komen.
- Het bedrag per WSW'er wordt de komende jaren teruggebracht tot een Rijksbijdrage in 2019 ter hoogte van € 22.700,-. De komende jaren wordt het bedrag elk jaar met ongeveer € 500,- verlaagd. Daardoor zal de gemeentelijke bijdrage, bij ongewijzigd beleid, naar verwachting met ongeveer € 600.000,- stijgen in 2019. Dit komt boven op de jaarlijkse gemeentelijke bijdrage van € 300.000,- die we op dit moment aan verstrekken aan Alescon.

2.4. Aantallen

De portefeuillehouders uit het werkgebied van Alescon hebben via een Taskforce onderzoek laten doen naar de consequenties, scenario's en financiële doorrekeningen van het wetsvoorstel Wet Werken Naar Vermogen (de voorloper van de Participatiewet). Hierin is een overzicht gemaakt van de aantallen én de verdiencapaciteiten van het huidige bestand aan mensen. De aantallen zijn gebaseerd op cijfers in 2012 en verschillen daarom van de cijfers aan het begin van dit dossier. De cijfers zijn, zowel aan het begin als hier, vooral bedoeld om een indicatie te geven:

<i>Verdiencapaciteit</i>	<i>Aantal</i>
0 – 20%	139
20 – 50%	223
50 – 80%	119
80 +	<u>157</u>
Totaal	638

De verwachte instroom uit de nieuwe doelgroepen (nu nog WSW en Wajong) zal vanaf 2014 tussen de 5 en 10 personen per jaar liggen. Uiteraard is de instroom sterk afhankelijk van de economische ontwikkelingen.

3. Waar staan we?

3.1. Wat zijn specifieke aandachtspunten voor deze transitie?

Op onderdelen is het rijksbeleid nog niet definitief. Vooral het sociaal akkoord zorgt voor aanpassingen aan het beleid zoals dat in eerste instantie voorzien was. De Staatssecretaris verwacht vóór het zomerreces 2013 met een Contourenbrief te komen, zodat gemeenten worden geïnformeerd over de contouren van de wet. Vóór het kerstreces wil de staatssecretaris de definitieve wetteksten klaar hebben. Als dit lukt dan hebben de gemeenten een jaar de tijd om zich voor te bereiden op de Participatiewet die dan als ingangsdatum 1 januari 2015 heeft.

Die nadere uitwerking heeft de gemeente nodig om definitieve keuzes te kunnen maken. Ook wordt dan duidelijk wat de financiële gevolgen zijn.

Gemeente

Voor de gemeente verandert in de inhoud van het werk (mensen actief begeleiden naar werk met het accent op de eigen mogelijkheden en verantwoordelijkheden van de klant) niet veel. De echte verandering is dat de gemeente verantwoordelijk wordt voor twee nieuwe doelgroepen:

de mensen die voorheen in de WSW en de Wajong instroomden. Hoe groot deze doelgroep is, is op dit moment niet bekend. Voor de WSW zal dit aantal rond de 5 per jaar liggen. Voor de Wajong is het lastig in te schatten wat de consequentie is bij het herkeuren.

Voor de uitvoering van de Participatiewet krijgt de gemeente veel beleidsvrijheid om re-integratie instrumenten in te zetten voor de doelgroep. De gemeente bepaalt zelf wat er voor wie wordt gedaan.

Werkgevers

Werkgevers worden sterker verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van arbeidsplaatsen voor mensen met een arbeidsbeperking.

De werkgevers hebben in het sociaal akkoord aangegeven dat ze garant willen staan voor een toenemend aantal extra banen voor mensen met een arbeidsbeperking. In totaal komen er 100.000 extra banen vrij in 2026. Hiermee is het eerder genoemde quotum “in principe” van tafel. “In principe”, omdat de aantallen wettelijk worden vastgelegd en het quotum wordt geactiveerd als de genoemde aantallen niet gehaald worden.

Omdat de werkgever een grotere verantwoordelijkheid krijgt in het re-integratieproces, heeft de gemeente volgens het kabinet minder re-integratiebudget nodig.

Arbeidsmarktregio

In Nederland zijn vanaf 1 januari 2013 35 arbeidsmarktregio's geformeerd. Midden-Drenthe valt samen met de gemeenten Emmen, Coevorden, Borger-Odoorn, Hoogeveen en De Wolden onder arbeidsmarktregio Drenthe.

In de arbeidsmarktregio werken de gemeenten en het UWV samen aan een integrale werkgeversbenadering. Een arbeidsmarktregio is een lichte samenwerkingsvorm, zonder formele structuur, werknemers e.d. Gemeenten en UWV werken in het gebied van de arbeidsmarktregio samen door werkzaamheden af te stemmen. Emmen trekt de arbeidsmarktregio Drenthe. Om regie te voeren is er een bestuurlijke stuurgroep vanuit de deelnemende gemeenten en het UWV.

Voorop staat dat werkgevers zo goed mogelijk bediend moeten worden. Het voornemen bestaat om vacatures in de regio tussen de contactpersonen van de deelnemende gemeenten te delen en te zoeken naar de beste kandidaat. Dit betekent dat het best mogelijk kan zijn dat een bedrijf uit Beilen een werknemer uit Emmen aan het werk krijgt en vice versa.

Om ervoor te zorgen dat de gemeenten hierin gezamenlijk op kunnen trekken en daarvoor de randvoorwaarden worden gecreëerd, is er een kwartiermaker aangesteld. De verwachting is dat de arbeidsmarktregio Drenthe na de zomer 2013 verder vorm krijgt op basis van door college en/of gemeenteraad vast te stellen uitgangspunten.

Werkbedrijf

Samen met sociale partners en UWV richten gemeenten Werkbedrijven op. Het werkbedrijf wordt een belangrijke drager voor de Participatiewet. Er komen landelijk 35 werkbedrijven. Volgens de informatie die nu voorhanden is, wordt het werkbedrijf geen gebouw met personeel. Het wordt een netwerkorganisatie binnen de arbeidsmarktregio. Hoe dit verder uitgewerkt gaat worden, is momenteel onbekend. Sowieso is er over de exacte rol van de sociale partners in het werkbedrijf nog veel verwarring.

Gemeenten hebben de lead bij het instellen van het werkbedrijf. Werkgevers hebben aangegeven dat zij op regionaal niveau betrokken zullen zijn bij de financiering hiervan. Daarmee nemen de werkgevers ook deel aan het bestuur van het werkbedrijf dat met een commerciële inslag geleid moeten worden.

Het werkbedrijf is de schakel tussen de werkgever en de mensen met een arbeidsbeperking die aan de slag geholpen moeten worden. Het werkbedrijf bepaalt samen met de werkgever de loonwaarde en zorgt voor begeleiding op de werkplek.

Er zijn vier groepen mensen die via het werkbedrijf begeleid dienen te worden naar werk:

1. Het zittende bestand Wajong dat na herkeuring arbeidsvermogen blijkt te hebben.
2. Beschut werken voor mensen die niet zonder meer bij een reguliere werkgever aan de slag kunnen. Herkeuring iedere drie jaar.
3. Mensen die gedeeltelijk inzetbaar zijn bij een reguliere werkgever via loonkostensubsidie. Loonwaarde wordt jaarlijks vastgesteld.
4. Mensen die weliswaar gedeeltelijk inzetbaar zijn bij een reguliere werkgever, maar die nog geen werk hebben gevonden.

3.2. Wat hebben we al gedaan in de voorbereidingen, waar staan we nu?

We zijn momenteel in overleg met de spelers uit paragraaf 2.2. We zullen zelf een heldere visie moeten maken en deze moeten afstemmen met de Alescon-gemeenten en binnen de arbeidsmarktregio Drenthe. Daarnaast zullen we ook de samenhang moeten gaan vinden met de dagbesteding en beschut werken.

Uitgaande van de bestaande situatie waarin Alescon een aantal taken voor gemeenten uitvoert, zijn gemeenten op dit moment in gesprek over de toekomst van Alescon uit. Verdere gesprekken zullen uiteindelijk leiden tot uitkomsten die van invloed zijn op de aard en omvang van de taken van Alescon. Bestuurlijke besluiten daarover komen in college en/of gemeenteraad aan de orde.

In de eerste aanvulling op dit basisdossier volgt een spoorboekje: welke stappen/beslissingen moeten we zetten, welke (fatale) termijnen gelden daarbij, met welke spelers hebben we daarin te maken en wat zijn per stap de kansen/risico's?

4. De gemeenteraad

4.1. *Over welke onderwerpen moet de gemeenteraad een keuze maken en wanneer?*

Hieronder staat schematisch weergegeven op welke aspecten de gemeenteraad keuzes zal gaan maken en wanneer.

(de planning hieronder is aangepast n.a.v. het sociaal akkoord)

Wat	Wanneer
Uitwerking activiteiten arbeidsmarktregio en vaststellen van werkzaamheden	3 ^e kwartaal 2013
Visie op Alescon vaststellen	2 ^e kwartaal 2014
Beleid op Participatiewet vaststellen, met daarin benoemen doelgroepen	4 ^e kwartaal 2014
Verordeningen vaststellen n.a.v. invoering Participatiewet	4 ^e kwartaal 2014

5. Aanvullende informatie

5.1. April 2013

Sociaal akkoord

Het kabinet heeft deze maand een sociaal akkoord gesloten met werkgevers- en werknemersorganisaties. Dit akkoord brengt dusdanig veel veranderingen met zich mee, dat dit basisdossier momenteel niet meer actueel is. Deze zal dan ook worden herzien en zo snel mogelijk aangepast worden aan de huidige situatie.

Alescon

Er heeft een bestuurlijk overleg Alescon plaatsgevonden waar de betrokken portefeuillehouders een presentatie hebben gegeven van de eigen gemeentelijke visie over Alescon. Met Alescon wordt gesproken over een bestuursopdracht in het kader van de Participatiewet naar aanleiding van de gepresenteerde visies van de gemeenten.

Op dit moment werkt de directeur van Alescon, in opdracht van het bestuur, uit wat Alescon ook binnen de nieuwe situatie voor gemeenten kan betekenen. Daarbij houdt hij rekening met het sociaal akkoord, waarbij overigens nog steeds sprake is van een voorziening voor beschut werken.

Arbeidsmarktregio

De kwartiermaker voor de implementatie van de arbeidsmarktregio Drenthe maakt een ronde langs alle deelnemende gemeenten ter kennismaking. Woensdag 3 april 2013 heeft hij een gesprek gehad met onze wethouder. Hieronder de belangrijkste uitgangspunten voor de opdracht aan de kwartiermaker, zoals we die uit Midden-Drenthe hebben meegegeven:

- Zorgen voor herkenbaarheid van samenwerking UWV en deelnemende gemeenten.
- Afstemming zoeken met omliggende regio's.
- Werken vanuit de gedachte dat ondernemers en gemeenten gelijkwaardig aan elkaar zijn.
- Zorg voor vooral een praktische invulling van de arbeidsmarktregio waarin er met korte lijnen gewerkt wordt.
- In de gemeenschappelijke visie meenemen dat het algemene belang prevaleert boven het eigen belang.
- Kwartiermaker gaat samen met onze consultants in gesprek met een selecte club van werkgevers. Wat verwachten werkgevers van de werkgeversbenadering?

- ✎ Er is oog voor bestaande samenwerkingsverbanden die gaan veranderen (denk aan Alescon – joint ventures). Het vraagstuk van hoe om te gaan met Alescon als bedrijf valt niet onder de opdracht van de kwartiermaker.

5.2. Mei 2013

Omdat er grote veranderingen zijn ten opzichte van de vorige versie, is het hele basisdossier aangepast.

5.3. Augustus 2013

Sociaal akkoord

Na het gesloten sociaal akkoord (en zorgakkoord) heeft de VNG tijdens het jaarlijkse congres de resolutie 'Een vitale lokale samenleving' aangenomen. Hierin heeft de VNG 13 uitgangspunten opgesteld waarin de beide transities aan *moeten* voldoen.

Hierop is een reactie is vanuit het kabinet gekomen die voor beide partijen voldoende vertrouwen geeft om verder met elkaar in gesprek te gaan. Alleen op het financiële kader is nog een behoorlijk verschil van inzicht.

De VNG zal samen met sociale partners in de Werkkamer afspraken maken over hoe mensen met een arbeidsbeperking aan het werk worden geholpen en hoe de ondersteuning daarbij wordt georganiseerd. Hier zullen dus de contouren van het nieuw te vormen Werkbedrijf worden opgesteld.

Contourenbrief

Op 27 juni 2013 heeft het kabinet de contourenbrief over de Participatiewet naar de Tweede Kamer gestuurd.

De belangrijkste punten uit de contourenbrief worden hieronder opgesomd:

- ✎ Eén regeling voor mensen met arbeidsvermogen die zijn aangewezen op ondersteuning.
- ✎ Garantstelling van werkgevers dat er (oplopend tot 2026) 100.000 banen extra bij komen voor mensen met een arbeidsbeperking. Daarnaast stelt de overheid zich garant voor (oplopend tot 2024) 25.000 extra banen voor mensen met een arbeidsbeperking.
- ✎ Bovenstaande aantallen worden gemonitord. Bij niet behalen van de aantallen zal het wettelijk vastgestelde quotum in werking treden.
- ✎ Er worden landelijk 35 Werkbedrijven ingesteld die de schakel vormen tussen de werkgever en de mensen met een arbeidsbeperking. Dit wordt nader uitgewerkt in de Werkkamer.

- ✎ Om mensen met een arbeidsbeperking aan het werk te helpen, kunnen gemeenten loonkostensubsidie inzetten. Deze loonkostensubsidie heeft een andere betekenis dan die wij momenteel in Midden-Drenthe hanteren. Loonkostensubsidie wordt vanaf 2015 ingezet om het verschil tussen de loonwaarde van een persoon en het wettelijk minimumloon aan de werkgever te compenseren.
- ✎ De Wajong wordt alleen toegankelijk voor mensen die duurzaam geen arbeidsvermogen hebben. Bij het zittend bestand vindt een herkeuring plaats. De mensen die dan wél beschikken over arbeidsvermogen zullen vallen onder de Participatiewet en daarmee onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. De rest blijft onder verantwoordelijkheid van het UWV.

Het kabinet wil in nauw overleg met de VNG en sociale partners de afspraken uit het sociaal akkoord over de Participatiewet verder uitwerken. Andere betrokkenen als Divosa, Cedris, UWV en het onderwijs zullen ook worden betrokken.

Naar verwachting zullen in het vierde kwartaal van 2013 de uitwerking van de Participatiewet en het quotum naar de Tweede Kamer gestuurd worden.

Jeugdwerkloosheid

Het college heeft besloten om vanuit het Participatiebudget een bijdrage beschikbaar te stellen van € 40.500,- als cofinanciering voor een project ter bestrijding van de jeugdwerkloosheid. Met het inzetten van de cofinanciering beschikken we voor dit project over een budget van € 106.000,-.

Het college zal over deze ontwikkelingen een brief naar de gemeenteraad versturen.

Arbeidsmarktregio

De kwartiermaker in de arbeidsmarktregio heeft zijn visiedocument afgerond. Deze is aangeboden aan de verschillende colleges ter vaststelling. Na vaststelling zal het document ter informatie worden aangeboden aan de gemeenteraad.

In het visiedocument worden de contouren geschetst van de gezamenlijke werkgeversbenadering. Wanneer de gemeenten en UWV zich hier allen achter scharen, gaat de kwartiermaker over tot het uitwerken van de werkwijze in een business case.

Alescon

Door het sociaal akkoord was het noodzakelijk om de onderzoeksopdracht van het Algemeen Bestuur van Alescon aan de directie op punten te herzien. De definitieve opdracht is inmiddels verstrekt. Hierbij gaat het om het uitwerken van de vragen:

- ✎ Hoe kunnen we de uitvoering van bestaande SW doelgroep efficiënter laten verlopen?
- ✎ Ontwikkel scenario's door per doelgroep in kaart te brengen wat de mogelijkheden en de kosten zijn

Volgens planning heeft de directie de opdracht van het bestuur in maart 2014 afgerond en daarna zal het resultaat langs het gebruikelijke besluitvormingstraject lopen. In de periode tot maart 2014 praat de directie het Algemeen Bestuur periodiek bij over de vorderingen van de uitwerking van de opdracht. Het eerstvolgende bijpraatmoment is in september 2013.